

เงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ กรณีศึกษา ชุมชนแผ่นดินทองคอยรูตตี้กัว

หทัยรัตน์ วงศ์จิรไพฑูรย์

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร. กฤษณา พัชรานิช

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการใช้ระบบเงินตราทางเลือก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก รูปแบบและประโยชน์การใช้ระบบเงินตราทางเลือก การใช้เงินตราทางเลือกหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ปัญหา อุปสรรคการใช้ระบบเงินตราทางเลือก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนในชุมชนแผ่นดินทองคอยรูตตี้กัว จำนวนประชากรทั้งหมด 677 คน การกำหนดตัวอย่างใช้วิธีของยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนทั้งสิ้น 250 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบสุ่มอย่างง่าย ตามจำนวนของประชากรชุมชนแผ่นดินทองคอยรูตตี้กัว การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยระเบียบวิธีทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบมีจำนวนจำกัด มีไม่เพียงพอจึงเป็นอุปสรรคต่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ หรือการชำระหนี้ จากผลกระทบดังกล่าว ในต่างประเทศใช้ระบบเงินตราทางเลือกเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาการว่างงาน มีการสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณการซื้อขายสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ปริมาณการหมุนเวียนของเงินตราทางเลือกสูงขึ้น ปัจจุบันมีการใช้เงินตราทางเลือก 1,900 ระบบทั่วโลก ในประเทศไทยเริ่มใช้ระบบเงินตราทางเลือกในวันที่ 29 มีนาคม 2543 ในพื้นที่อำเภอกุศุม จังหวัดยโสธร การแลกเปลี่ยนโดยการใช้เงินตราทางเลือกเรียกว่า “บุญกุศุม”

การทดลองใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน ของชุมชนแผ่นดินทองคอยรูตตี้กัวพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้เบี้ยขยันในภาพรวมคือด้านประโยชน์การใช้เบี้ยขยัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) โดยมีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนในท้องถิ่น ทำให้เงินทุนหมุนเวียน

ภายในชุมชนไม่รู้ว่าไหลไปภายนอกชุมชน เป็นสิ่งใหม่ที่น่าเรียนรู้และทดลองใช้ ทำให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือระหว่างกันภายในชุมชน ปัจจัยที่สมาชิกในชุมชนตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี่ยชยันมากที่สุดคือ สร้างรายได้/มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 36.79 เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการรวมระยะเวลา 3 เดือน การใช้เบี่ยชยันหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ มีการนำเบี่ยชยันมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 7,920 บาท มีการใช้เบี่ยชยันหมุนเวียนเป็นเงินจำนวน 25,260 บาท คิดเป็นอัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงินเท่ากับ 1.06 ครั้งต่อเดือน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี่ยชยัน ที่พบมากที่สุดคือสินค้าและบริการยังไม่หลากหลาย ร้อยละ 41.07 สิ่งที่ต้องปรับปรุงมากที่สุดคือ การชักจูงให้มีการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 38.57 การใช้เบี่ยชยันหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแทนเงิน ทำให้ปริมาณการซื้อขายสินค้าและบริการภายในชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นเงินตราทางเลือกจึงเป็นเงินเสริมของเงินตราประจำชาติที่มีจำนวนจำกัดได้

คำสำคัญ เงินตราทางเลือก/ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน/ชุมชนพึ่งตนเอง

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะวิกฤตการณ์การเงินเกิดขึ้นมาหลายครั้งแล้ว รายงานกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund or IMF) แจ้งว่าการเกิดวิกฤตการณ์การเงิน ระหว่างปี 2513 - 2550 ได้เกิดขึ้นมาแล้ว 42 ครั้ง ใน 37 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (วิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งนี้จะจบลงเมื่อไร และอย่างไร 2551) การเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ภาวะเศรษฐกิจถดถอย การค้าชบเซา การส่งออกสินค้าลดลง ผู้ประกอบการเริ่มลดการผลิต มีการเลิกจ้างแรงงาน ประชาชนมีรายได้ลดลง อำนาจการซื้อลดลง ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบลดน้อยลง

เมื่อปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบมีจำนวนน้อย เงินจึงมีจำนวนไม่เพียงพอและเป็นอุปสรรคในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ หรือการชำระหนี้ ผลกระทบดังกล่าว จึงเกิดการเคลื่อนไหวและสั่นสนุน แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจเพื่อชุมชน การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยนำทรัพยากรของแต่ละชุมชนที่มีอยู่มาใช้ให้เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน ได้มีการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนภายใน

ชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการที่หลากหลาย

ในต่างประเทศมีการใช้เงินตราทางเลือกมานานแล้ว การใช้เงินตราทางเลือกมีรูปแบบที่หลากหลายก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจการแบ่งปัน และแก้ปัญหาการว่างงานในท้องถิ่น ปัจจุบันมีการใช้เงินตราทางเลือก 1,900 ระบบทั่วโลก (Lietaer 1996 : 31) การแลกเปลี่ยนโดยการใช้ระบบเงินตราทางเลือกเรียกว่า “บุญกุชชุม” ในประเทศไทยได้เริ่มอย่างเป็นทางการในพื้นที่อำเภอกุชชุม จังหวัดยโสธร ระบบนี้ได้เริ่มดำเนินการในวันที่ 29 มีนาคม 2543 (ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ 2547: 31)

อภิชัย พันธเสน (2546) กล่าวว่าปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและการเกิดกรณีชาวบ้านกุชชุมเมื่อปี 2543 ที่ชาวบ้านได้เริ่มนำระบบแลกเปลี่ยนบุญกุชชุมมาใช้ จนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดจากรัฐบาล และสื่อมวลชนบางกลุ่มว่า ชาวบ้านต้องการตั้งรัฐอิสระและผลิตเงินตราของตนเองขึ้นมาใช้แทนเงินบาท จนต้องระงับไปชั่วคราว ความจริงชาวบ้านกุชชุมตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการพึ่งพาตนเอง จึงเห็นว่าการมี “บุญกุชชุม” จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสนับสนุนให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ป้องกันการไหลออกนอกชุมชนของเงินบาท และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

ดังนั้นการใช้เงินตราประจำชาติ (เงินบาท) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้มีข้อจำกัด คือ ชุมชนมีสินค้าและบริการ แต่ภายในชุมชนขาดแคลนเงินที่จะนำมาซื้อสินค้าและบริการ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และไม่ก่อให้เกิดการสร้างงานภายในชุมชน ทรัพยากรบุคคลต้องออกจากชุมชนเพื่อไปขายแรงงานในสังคมเมือง เงินบาทยังถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะวิกฤตเศรษฐกิจระดับโลก การเก็งกำไรค่าเงินของนักเก็งกำไร ซึ่งจะเห็นได้ว่าเงินไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (พิศมัย ศรีเนตร 2547 : 22) จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดแนวคิดระบบแลกเปลี่ยนชุมชนหรือเงินตราทางเลือก ซึ่งเป็นการตกลงร่วมกันของชุมชนในการใช้เงินตราชุมชนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนเงินตราประจำชาติ ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ความต้องการและความสามารถในการผลิตของสมาชิกในชุมชน เมื่อสมาชิกรู้ความต้องการแล้ว จะกระตุ้นให้เกิดการผลิตที่หลากหลาย เกิดการสร้างงานภายในชุมชน สร้างบุคลากรของกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการภายในชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน การทำงานภายใน

ชุมชนสามารถลดการว่างงาน พี่น้องชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง ในที่สุดระบบแลกเปลี่ยนชุมชนจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม เพราะชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของการใช้ระบบเงินตราทางเลือก
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก
3. ศึกษารูปแบบ และประโยชน์การใช้ระบบเงินตราทางเลือก
4. ศึกษาการใช้เงินตราทางเลือกหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ
5. ศึกษาปัญหา อุปสรรคการใช้ระบบเงินตราทางเลือก

3. นิยามศัพท์ในการวิจัย

เงินตราทางเลือก หมายถึงเงินตราที่ถูกกำหนดขึ้นเองโดยชุมชน เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของสมาชิกในชุมชน เงินตราทางเลือก มีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ (วิวัฒน์ คติธรรมนิษฐ์ 2541 : 15, อ้างถึงใน อรพินท์ สุวรรณกุล 2546 : 4)

1. ใช้ได้เฉพาะในชุมชนที่จำกัดซึ่งได้มีข้อตกลงการจัดการระบบเงินตราทางเลือกของชุมชนนั้น
2. ปลอดภัยและเชื่อถือ
3. ใช้ควบคู่กับเงินตราประจำชาติ

ชุมชน หมายถึงการรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีเป้าหมายที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งคล้ายกันอาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่ หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ สมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ และมีการจัดการ (มานิดา คอยระงับ 2543: 7)

องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม หรือ ชมรม หรือ สหกรณ์ หรือในชื่ออื่นใด โดยจะมีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม อันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ และอุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อ

กัน มีการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้นโดยผ่านการทำงานร่วมกัน (สายใยไทยทั้ง เมือง 2550)

เศรษฐกิจเพื่อชุมชน หมายถึง เศรษฐกิจที่ไม่ได้ดำเนินไปด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อธุรกิจ และกำไร แต่เป็นกิจกรรมหรือการทำงานเพื่อความพอเพียงในการดำรงชีพในครอบครัว โดยอยู่บน พื้นฐานของความหลากหลายของการผลิตทางเกษตรกรรม และดำรงอยู่ได้ด้วยพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือมีน้ำใจต่อกันในชุมชนและระหว่างชุมชน (พิสมัย ศรีเนตร 2547 : 9)

ชุมชนพึ่งตนเอง หมายถึง ชุมชนที่สามารถผลิตและสามารถสร้างปัจจัยที่สนองต่อ ความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองได้ โดยพึ่งพาภายนอกน้อยที่สุด (พิสมัย ศรีเนตร 2547: 10)

การบริการ หมายถึง กิจกรรมที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น เพื่อให้แก่สมาชิกตาม ความสามารถและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดยอาศัยความต้องการของสมาชิกที่ได้รับบริการจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการในระยะต่อไป พร้อมทั้งให้เกิดความ พอใจแก่สมาชิก (วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์ 2546 : 15)

ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชน จัดทำระบบการจัดการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างสมาชิก (สกฤติ อีสริยานนท์ 2549 : 8)

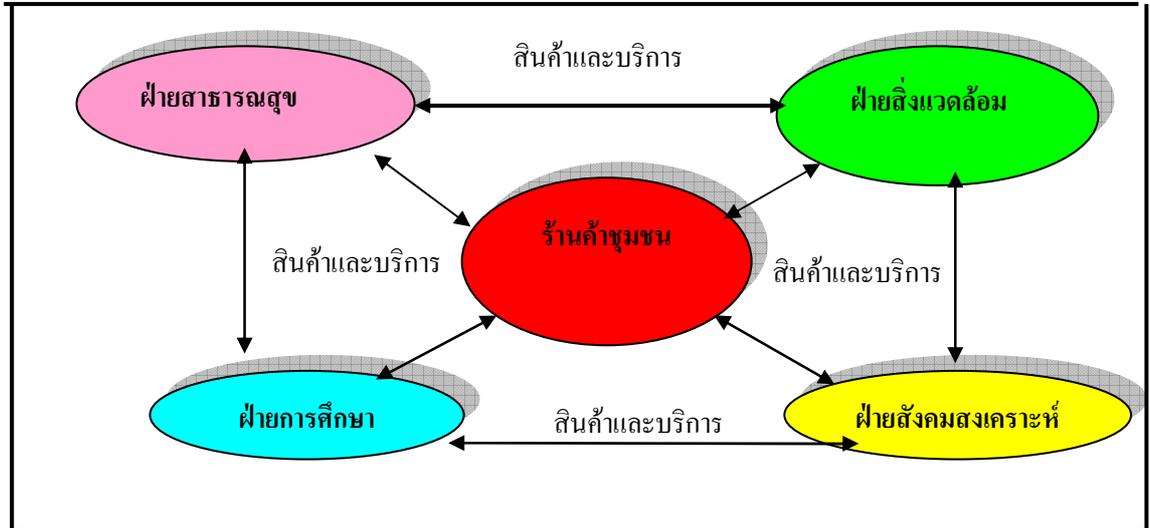
การแลกเปลี่ยนชุมชน หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่ชุมชนนั้น ๆ สามารถผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกภายในชุมชน (สกฤติ อีสริยานนท์ 2549 : 8)

การแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้า/บริการส่วนเกิน และ การแลกเปลี่ยนสินค้า/บริการที่ชุมชนขาดแคลน รวมถึงสินค้าที่ชุมชนอื่นมีศักยภาพในการผลิตที่ ดีกว่า (สกฤติ อีสริยานนท์ 2549 : 8)

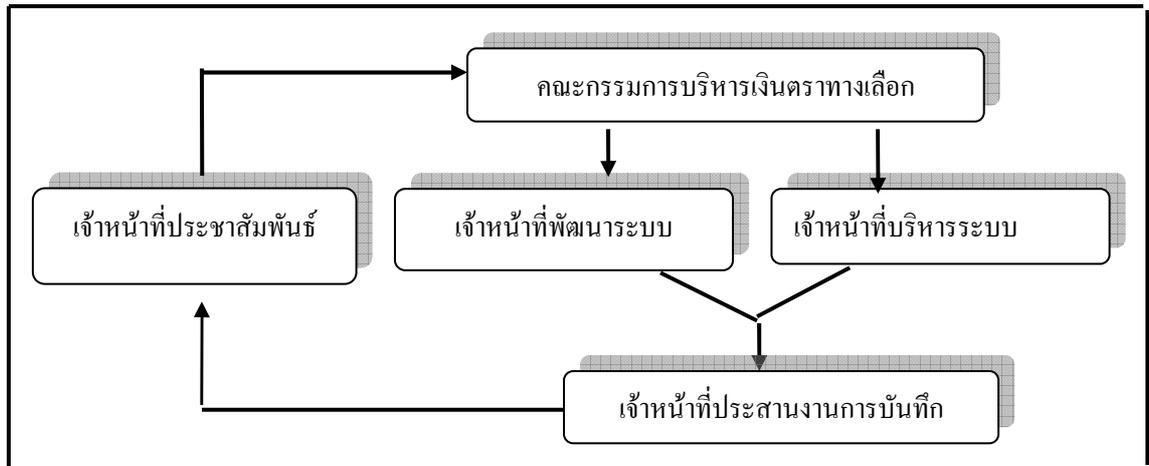
ความอุดม หมายถึง ความอิสระเพียงพอทางด้านวัตถุเพื่อมีโอกาสใช้ศักยภาพในเชิง สร้างสรรค์ และให้ชีวิตมีความหมาย (Lietaer 1996 : 208)

ความยั่งยืน หมายถึง ลักษณะของสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนได้ โดยไม่บั่นทอนอนาคตของชนรุ่นหลัง (Lietaer 1996 : 208)

4. กรอบแนวคิด การใช้ระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการใช้ระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดโครงสร้างองค์กรกลาง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ กรณีศึกษาชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตึกวา แขวง โลกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษา การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุตต์กว่า หมู่ 5 แขวงโลกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนครัวเรือน 163 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 677 คน (สุพจน์ แสงเงิน 2546 : 74)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Size) ในการคัดเลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณวิธี ยามาเน่ (สุธรรม รัตนโชติ 2551 : 95) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 ดังสูตรต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{แทนค่า} \quad \text{สูตร } n = \frac{677}{1 + 677 (0.05)^2} = 250 \text{ ตัวอย่าง/คน}$$

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

5.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากกรอบแนวคิดหลักการ ความรู้เกี่ยวกับระบบเงินตราทางเลือก ตัวอย่างแบบประเมินความสนใจต่อระบบแลกเปลี่ยนชุมชน

5.2.2 สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ เป็นแบบปลายปิด โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ เช่น สถานภาพทางครอบครัว อายุ รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ การศึกษา เป็นต้น ข้อมูลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ข้อมูลประเมินความคิดเห็น รูปแบบ ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค การใช้ระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

5.2.3 การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) โดยรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิง และอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ของงานวิจัย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการ

เข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเป็นหลัก (Key – informants)

5.2.4 การสังเกตการณ์ เป็นการสังเกตการณ์ในการเรียนรู้ พัฒนารูปแบบของระบบการใช้จ่ายเงินตราทางเลือก สังเกตการณ์พฤติกรรมของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

5.3 ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 สร้างแบบสอบถามโดยศึกษาจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็น และกำหนดข้อคำถามในแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 2 นำคำถามตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ชำนาญการจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) และประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้วิธีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 57-68) ทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อความชัดเจนของภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้ชำนาญการ

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ความเชื่อมั่นด้านทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเท่ากับ 0.89 ความเชื่อมั่นด้านทัศนคติเกี่ยวกับประโยชน์การใช้ระบบเงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบียดส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเท่ากับ 0.92 แสดงว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพทั้งความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเชื่อมั่นในระดับที่ใช้ได้ดี เนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2540 : 207-212)

5.4 เกณฑ์การให้คะแนนและการประเมิน

กำหนดการให้คะแนนตามระดับของทัศนคติโดยมีระดับทัศนคติเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ สำหรับเกณฑ์การประเมินระดับของปัจจัยต่าง ๆ โดยภาพรวมและประเด็นแต่ละคำถามนั้นได้กำหนดช่วงคะแนนแต่ละปัจจัย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก

ระดับเหตุผล	ค่าเฉลี่ย
มากที่สุด	4.50 – 5.00
มาก	3.50 – 4.49
ปานกลาง	2.50 – 3.49
น้อย	1.50 – 2.49
น้อยที่สุด	1.00 – 1.49

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณวิธี ยามาเน่ (สุพรรณ รัตนโชติ 2551 : 95) ได้จำนวน 250 ตัวอย่าง/คน เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการประสานงานติดต่อทางโทรศัพท์ไปยัง ประธานชุมชน แผ่นดินทองคอยรุตต์แก้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสมาชิกชุมชนและนัดหมาย วัน เวลาในการนำแบบสอบถามไปมอบให้กับประธานชุมชนพร้อมกับชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถาม การจัดเก็บทั้งจำนวนและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สมาชิกชุมชนตอบแบบสอบถามได้อย่างถูกต้อง และนัดหมายวันที่มาเก็บแบบสอบถามคืน และได้มีการติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทั้ง 250 ชุด

การสัมภาษณ์ ใช้การเลือกตัวอย่างแบบจงใจโดยเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่มีความสำคัญในแง่ของการจัดการระบบเงินตราทางเลือกของชุมชนแผ่นดินทองคอยรุตต์แก้ว

การสังเกตการณ์ ได้มีการสังเกตการณ์ที่สหกรณ์ของชุมชนแผ่นดินทองคอยรุตต์แก้ว โดยได้เข้าไปซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าด้วย และได้ทำการสอบถาม สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการพร้อมกันไปด้วย

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยคือ SPSS (Statistical Package for the Social Science) และการใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) วิเคราะห์

ข้อมูลโดยระเบียบวิธีทางสถิติ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธมิมเลขคณิต และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแสดงภาพรวมของตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบช่วง

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงร้อยละ 52.1 เป็นผู้ใช้ระบบเงินตราทางเลือกในรูปแบบบัตรเบี่ยงชั้น จำนวนผู้ใช้บัตรเบี่ยงชั้นเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 36 – 50 ปี เป็นผู้ใช้มากที่สุดร้อยละ 31.79 จำนวนผู้ใช้บัตรเบี่ยงชั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือ ปวช.ร้อยละ 33.2 สถานภาพสมรสของผู้ใช้บัตรเบี่ยงชั้นเป็นผู้ที่แต่งงานแล้วมากที่สุดร้อยละ 71.1 ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นผู้ที่ใช้บัตรเบี่ยงชั้นมากที่สุดร้อยละ 26.1 ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 20,000 บาทต่อเดือนเป็นผู้ใช้บัตรเบี่ยงชั้นมากที่สุดร้อยละ 85.0 ส่วนประเด็นปัญหาแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ (ตารางที่ 2) บุคคลในชุมชนแผ่นดินทองคอยรดดีกว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลรายได้/รายรับ และส่งผลกระทบต่อรายจ่าย/ค่าใช้จ่ายมีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพล การตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก ด้านปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ

ประเด็นคำถามด้านปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ	การใช้เบี่ยงชั้น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. ส่งผลรายได้/รายรับของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	2.99	0.78	ปานกลาง
2. ส่งผลให้รายจ่าย/ค่าใช้จ่ายของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	2.99	0.77	ปานกลาง
3. ส่งผลทำให้ภาระหนี้สินของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	2.94	0.77	ปานกลาง
4. ราคาสินค้าที่ผลิตภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง	2.98	0.74	ปานกลาง
5. ราคาสินค้านำมาจากภายนอกชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง	2.81	0.87	ปานกลาง
รวม	2.94	0.73	

ด้านประโยชน์การใช้เบี้ยขยัน (ตารางที่ 3) บุคคลในชุมชนแผ่นดินทองคอยรู้ดีกว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนในท้องถิ่น ทำให้เงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนไม่รั่วไหลไปภายนอกชุมชน เป็นสิ่งใหม่ที่น่าเรียนรู้และทดลองใช้ ทำให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือระหว่างกันภายในชุมชน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก ด้านประโยชน์การใช้บัตรเบี้ยขยันในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ประเด็นคำถามด้านประโยชน์การใช้เบี้ยขยัน	การใช้เบี้ยขยัน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. เป็นสิ่งใหม่น่าศึกษาเรียนรู้และทดลองใช้	3.59	0.67	มาก
2. มีประโยชน์ต่อท่านและชุมชนท้องถิ่นของท่าน	3.60	0.69	มาก
3. ช่วยให้มีการซื้อขายระหว่างกันเพิ่มขึ้น	3.58	0.69	มาก
4. ช่วยประหยัดเงินบาทที่ใช้ซื้อขายสินค้าระหว่างกัน	3.57	0.71	มาก
5. ช่วยทำให้มีเงินเหลือ สามารถนำไปลดหนี้สินได้	3.48	0.79	ปานกลาง
6. ช่วยกระตุ้นให้คนทำงานเพิ่มขึ้น	3.55	0.70	มาก
7. ช่วยกระตุ้นให้เกิดสินค้าที่ผลิตจากคนในชุมชนเพิ่มขึ้น	3.53	0.74	มาก
8. ทำให้เงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน ไม่รั่วไหลไปภายนอกชุมชน	3.60	0.73	มาก
9. ทำให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือระหว่างกันภายในชุมชน	3.59	0.71	มาก
รวม	3.57	0.66	

ด้านการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน (ตารางที่ 4) เหตุผลที่บุคคลในชุมชนตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยันในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ มากที่สุดคือสร้างรายได้/มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 36.79 รองลงมาคือ ประหยัดเงินบาท มีเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.29

ตารางที่ 4 เหตุผลการตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน

ประเด็นคำถามการตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
1. สร้างรายได้/มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น	103	36.79
2. ประหยัดเงินบาท มีเงินออมเพิ่มขึ้น	96	34.29
3. ทำให้สินค้าภายในชุมชนมีการซื้อขายเพิ่มขึ้น	88	31.43
4. ลดการพึ่งพิงเงินทุนจากแหล่งเงินกู้	13	4.64
5. อื่น ๆ (ไปรกระบุ)	1	0.36

หมายเหตุ เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ด้านเข้าร่วมโครงการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน (ตารางที่ 5) เหตุผลที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบเบี้ยขยัน จำนวนทั้งสิ้น 86 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 280 คน คิดเป็นร้อยละ 30.71 เหตุผลที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการมากที่สุดคือ รู้ว่ามีประโยชน์ แต่ไม่กล้าทดลองใช้ ร้อยละ 12.86 รองลงมาคือ รอให้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายก่อน ร้อยละ 11.43

ตารางที่ 5 เหตุผลที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบบัตรเบี้ยขยัน

ประเด็นคำถามเหตุผลที่ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบบัตรเบี้ยขยัน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่สนใจ ไม่ชอบ ไม่อยากรู้ ยุ่งยาก	18	6.43
2. รู้ว่ามีประโยชน์ แต่ไม่กล้าทดลองใช้	36	12.86
3. รอให้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายก่อน	32	11.43
รวม	86	30.71

ด้านการใช้เงินตราทางเลือกหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (ตารางที่ 6) สมาชิกชุมชนแผ่นดินทองคอยรดน้ำ ใช้เบี้ยขยันหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

เริ่มตั้งแต่เดือน ธ.ค. 2552 – ก.พ. 2553 เบี้ยขยันมีมูลค่าฉบับละ 5 บาท 10 บาท และ 20 บาท จำนวนเบี้ยขยันทั้งหมด 1,250 ฉบับ เป็นเงิน 10,000 บาท จำนวนที่นำเบี้ยขยันออกใช้ในการหมุนเวียน 1,028 ฉบับ เป็นเงิน 7,920 บาท จำนวนครั้งที่ใช้เบี้ยขยันหมุนเวียนในการซื้อขายสินค้าและบริการ 3,262 ครั้ง คิดเป็นเงินจำนวน 25,260 บาท อัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงินโดยรวมเป็น 1.06 ครั้งต่อเดือน แสดงได้ดังนี้

$$\text{กำหนดให้ } M = 7,920 \text{ บาท}$$

$$P.Q = 25,260 \text{ บาท}$$

$$\text{จาก } M.V = P.Q$$

$$\text{จะได้ } 7,920V = 25,260$$

$$\text{แทนค่า } V = \frac{25,260}{7,920}$$

$$V = 3.19 \text{ ต่อ } 3 \text{ เดือน}$$

$$V = 1.06 \text{ ต่อเดือน}$$

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปริมาณเงินของสำนักคลาสสิกด้านอุปทานของเงินตามสมการแลกเปลี่ยน

เบี้ยขยันที่ไม่ถูกนำมาใช้จำนวน 222 ฉบับ เป็นเงิน 2,080 บาท เนื่องจากระยะเวลาการทดลองใช้ระบบเงินตราทางเลือกจำกัด การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการสร้างความรู้ความเข้าใจระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการไม่ทั่วถึง ระบบเงินตราทางเลือกเป็นเรื่องใหม่จึงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มาก กิจกรรมการใช้เบี้ยขยันมีน้อย สินค้าในชุมชนไม่หลากหลาย จึงต้องควบคุมไม่ให้นำเบี้ยขยันออกมาใช้หมุนเวียนมากเกินไปเกินความต้องการ เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ ทำให้ค่าของเบี้ยขยันลดลง จนกระทั่งไร้ค่าไม่เป็นที่ยอมรับ

ตารางที่ 6 แสดงการใช้บัตรเบี่ยงชั้นหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

มูลค่า เบี่ยง ชั้น (บาท)	เบี่ยงชั้นนำออกใช้		เบี่ยงชั้นคงเหลือ		เบี่ยงชั้นทั้งสิ้น		การใช้เบี่ยงชั้นหมุนเวียนใน การแลกเปลี่ยนสินค้า และ บริการ (ธ.ก. 2552 - ก.พ. 2553)		
	จำนวน (ฉบับ)	มูลค่า (บาท)	จำนวน (ฉบับ)	มูลค่า (บาท)	จำนวน (ฉบับ)	มูลค่า (บาท)	จำนวน (ครั้ง)	มูลค่า (บาท)	V (ครั้ง ต่อ 1 เดือน)
5	694	3,470	106	530	800	4,000	2,118	10,590	1.02
10	223	2,230	77	770	300	3,000	821	8,210	1.23
20	111	2,220	39	780	150	3,000	323	6,460	0.97
รวม	1,028	7,920	222	2,080	1,250	10,000	3,262	25,260	1.06

หมายเหตุ V หมายถึงอัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงิน

ด้านปัญหาการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงชั้น (ตารางที่ 7) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.29 มีปัญหาและอุปสรรคจากการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงชั้นในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ มากที่สุดคือ สินค้าที่ซื้อขายโดยใช้บัตรเบี่ยงชั้นยังไม่หลากหลายร้อยละ 41.07 รองลงมาคือ ระยะเวลาที่ใช้บัตรเบี่ยงชั้นถูกจำกัดร้อยละ 20.36

ตารางที่ 7 ปัญหาการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงชั้น

ประเด็นคำถามปัญหาการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบเบี่ยงชั้น	จำนวน	ร้อยละ
1. สินค้าที่ซื้อขายโดยใช้บัตรเบี่ยงชั้นยังไม่หลากหลาย	115	41.07
2. ระยะเวลาที่ใช้บัตรเบี่ยงชั้นถูกจำกัด	57	20.36
3. ความไม่ชัดเจนในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและบัตรเบี่ยงชั้น	22	7.86
รวม	194	69.29

ด้านการปรับปรุงการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงขึ้น (ตารางที่ 8) สิ่งที่ควรปรับปรุงในการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงขึ้นมากที่สุดคือ การชักจูงให้มีการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 38.57 รองลงมาคือ ประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 37.50

ตารางที่ 8 สิ่งที่ควรปรับปรุงในการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบเบี่ยงขึ้น

ประเด็นคำถามโครงการเงินตราทางเลือกรูปแบบเบี่ยงขึ้น ควรปรับปรุงในเรื่องใดมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าร่วมโครงการ	105	37.50
2. การชักจูงให้มีการเข้าร่วมโครงการ	108	38.57
3. การยอมรับการใช้บัตรเบี่ยงขึ้นเพิ่มขึ้น	74	26.43
4. การเพิ่มสถานที่ การใช้บัตรเบี่ยงขึ้น ไปในชุมชนใกล้เคียง	28	10.00
5. ความชัดเจนเรื่องการปรับ/ลงโทษ ผู้ทำผิดกฎเกณฑ์การใช้บัตรเบี่ยงขึ้น	13	4.64
6. ควรปรับปรุงการตีประกาศกำหนดราคาที่ใช้บัตรเบี่ยงขึ้นแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการให้ชัดเจน	11	3.93
7. ควรมีระยะเวลาการใช้ที่นานกว่านี้	26	9.29
8. เงื่อนไขเอื้อประโยชน์ต่อนายจ้าง	7	2.50
9. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	1	0.36

หมายเหตุ เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

7. การอภิปรายผล

การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานทำให้ขาดรายได้ ปริมาณเงินมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาที่สำคัญของท้องถิ่นคือปัญหาการว่างงาน เงินตราทางเลือกจึงเป็นเครื่องมือถูกนำมาแก้ไขปัญหาการว่างงานในท้องถิ่น ในต่างประเทศได้นำระบบเงินตราทางเลือกแก้ไขปัญหาการว่างงานแล้ว ในรูปแบบต่าง ๆ 1,900 ระบบทั่วโลก การใช้ระบบเงินตราทางเลือกรูปแบบบัตรเบี่ยงขึ้นของบุคคลในชุมชนแผ่นดินทองคอรุดตักแก้ว มีความคิดเห็นที่สามารถแก้ไขปัญหาการว่างงานได้ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น สร้างรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินออม

เพิ่มขึ้น เงินไม่รั่วไหลไปภายนอกชุมชน มีการสื่อสารกันมากขึ้นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัญหาการใช้เบียดเบียนคือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง สมาชิกไม่เข้าใจระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมากนัก ทำให้ร้านค้าเข้าร่วมโครงการน้อย จึงมีผลทำให้สินค้าไม่หลายหลายรวมทั้งระยะเวลาการใช้บัตรเบียดเบียนมีจำกัด การใช้เบียดเบียนหมุนเวียนในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการทำให้ปริมาณการซื้อขายสินค้าและบริการภายในชุมชนเพิ่มขึ้นส่งผลให้อัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสมการแลกเปลี่ยนของ Fisher ดังนั้นการใช้ระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน การขาดแคลนเงิน และสามารถทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจการแบ่งปัน เมื่อเศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้นด้วย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

8. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบเงินตราทางเลือกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ผู้นำชุมชน ต้องได้รับการยอมรับ จากบุคคลภายในชุมชน และเป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
2. มีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผน ดำเนินการ ติดตามผลการดำเนินการตรวจสอบ ประเมินผล เพื่อสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันต่อเหตุการณ์
3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีการใช้สื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ คู่มือการใช้เบียดเบียน และการแนะนำชักจูงบุคคลภายในชุมชนเข้าร่วมโครงการ
4. ผู้นำชุมชนและคณะทำงานต้องมีความเข้มแข็งในการทำงาน เช่นการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้ ทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้ตรงกัน และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับของบุคคลภายในชุมชน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการใช้เบียดเบียน เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ และเป็นครั้งแรกที่มีการทดลองใช้ภายในชุมชน
5. ปัญหาการใช้เบียดเบียนในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในชุมชนยังไม่หลากหลาย เนื่องจากภายในชุมชนยังไม่มีมีการคิดค้นผลผลิตเพื่อนำมาตอบสนองต่อความ

ต้องการได้อย่างเพียงพอ ทำให้ต้องพึ่งสินค้าจากภายนอก ดังนั้น ควรมีการเพิ่มผลผลิตที่ตรงต่อความต้องการ โดยมีการศึกษาความต้องการในสินค้าและบริการของบุคคลภายในชุมชน

6. สร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน ให้มีความสามัคคีในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการชักจูงเข้าร่วม โครงการอย่างทั่วถึง โดยมีการจัดประชุมอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อสามารถทำความเข้าใจร่วมกันได้

2. สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวางระบบ รูปแบบการใช้เงินตราทางเลือกให้เป็นมาตรฐาน เพื่อสามารถทำให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ

3. ระยะเวลาในการทดลองใช้เงินตราทางเลือกควรมีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เพื่อสามารถทราบปัญหา เรียนรู้ปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้านได้

4. ชุมชนที่ศึกษา ควรเป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งแบบเป็นองค์กร มีระบบในการบริหารจัดการภายในชุมชนมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. วิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งนี้จะจบลงเมื่อไร และอย่างไร [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ

11 กันยายน 2552 เข้าถึงจาก <http://www.stock2morrow.com/forums/showthread.php>

ถวิล นิลใบ. วิกฤตเศรษฐกิจจากสถานการณ์ Subprime [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2552

เข้าถึงจาก <http://www.eco.ru.ac.th/tawin/article/Subprime.pdf>

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

ประเจิด สินทร์พย์. เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ. “ระบบการแลกเปลี่ยนท้องถิ่นและเงินตราชุมชน : แนวคิดและ
ประสบการณ์.” เอกสารเผยแพร่เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
มกราคม 2547. (อัคราเสนา)

ปัทมาวดี โพนกุล ชูชุกิ และคณะ. “การศึกษาภาคสนาม.” เอกสารเผยแพร่เสนอต่อสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, มกราคม 2547. (อัคราเสนา)

พลอยบังกช ชุ่มเพ็งพันธ์. “การฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในภาคตะวันออก : กรณีศึกษาระบบแลกเปลี่ยน
ชุมชนในชุมชนพวา จังหวัดจันทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

พิสมัย ศรีเนตร. “ระบบเงินตราชุมชน : กรณีศึกษาเบ็ญกุดชุม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

มานิดา คอยระงับ. “การแพร่ของนวัตกรรมระบบเงินตราชุมชน : เบ็ญกุดชุม ในอำเภอเบ็ญกุดชุม จังหวัด
ยโสธร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์. ศิลปการต้อนรับและการบริการ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2552
เข้าถึงจาก <http://servicearts.wordpress.com>

ลีตาร์, เบอร์นาร์ด. เงินตราแห่งอนาคต. แปลโดย จินตลา วิเศษกุล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สวนเงินมีนา, 2547.

วีรพงษ์ รามางกูร. วิฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2552 เข้าถึงจาก
http://www.prachachat.net/news_detail.php

สกฤติ อีสริยานนท์. “เศรษฐศาสตร์การเมืองของการแลกเปลี่ยนชุมชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบ
การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างชุมชนที่ดำเนินการโดยภาครัฐและภาค
ประชาชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการ
บริหารจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.

สายใยไทยทั้งเมือง. ชุมชนเข้มแข็ง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2552 เข้าถึงจาก

<http://www.weopenmind.com/board/index.php>

สุธรรม รัตน์โชติ. การวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ท้อป, 2551.

สุพจน์ แสงเงิน และคณะ. “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน :

ศึกษากรณีชุมชนแผ่นดินทองคอยรุตต์แก้ว.” เอกสารเผยแพร่เสนอต่อสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, พฤษภาคม 2546. (อัคราเนนา)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. เบี้ย ๆ บุญ ๆ ระบบแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง

ภูมิคุ้มกันผลกระทบวิกฤตรอบใหม่ของคนจน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน
2552 เข้าถึงจาก <http://thaingo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl>

อนุสรณ์ สรพรหม และคณะ. การเงิน การธนาคาร และนโยบายการเงิน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25

เมษายน 2553 เข้าถึงจาก

http://www.ssru.ac.th/linkssru/Subject_New/3592102/soc10/.../print.htm

อภิชัย พันธเสน และคณะ. “การสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อ

การพึ่งตนเอง.” เอกสารเผยแพร่เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
มกราคม 2547. (อัคราเนนา)

อภิรักษ์ จันตะนี และคณะ. สถาบันการเงิน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2552 เข้าถึงจาก

<http://aphinant.aru.ac.th/wp-content/uploads/2008/10/chapter-72.doc>

อมรศักดิ์ มาลา. ความเป็นไปได้ของการใช้ระบบเงินตราชุมชนในประเทศไทย [ออนไลน์]. เข้าถึง

เมื่อ 11 กรกฎาคม 2552 เข้าถึงจาก

<http://www.econ.chula.ac.th/others/pub/Community.pps>

อรพินท์ สุวรมงคล. “เงินตราชุมชน กรณีศึกษาเรื่องเบี้ยกุดชุม.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.